

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра економіки і бізнесу

ПОГОДЖЕНО

Гарант

ОПП Фінанси, банківська справа та
страхування

доц. Косторной С.В.

« ___ » _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і бізнесу

доц., к.е.н. Лариса БОЛТЯНСЬКА
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка підприємства»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»**

за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування
(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет економіки та бізнесу

2023– 2024 н.р.

Робоча програма дисципліни «Економіка підприємства» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування (на основі повної загальної середньої освіти). Запоріжжя, ТДАТУ. 12 с.

Розробник: Болтянська Л.О., к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Економіка і бізнес»

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1
Завідувач кафедри економіки і бізнесу

Лариса БОЛТЯНСЬКА

«30» серпня 2023р.

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол від « 01» вересня 2023 року № 1
Голова, доц. _____ Юлія ВОРОНІНА
« 01 » вересня 2023 року

1. ОПИС ПРЕДМЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 4	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» (шифр і назва)	обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120 годин	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Курс	Семестр
Змістових модулів - 2		1-й	1-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять - 2 год. самостійна робота студента – 7,1 год.	Ступінь вищої освіти: «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	10 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	10 год.
		Семінарські заняття	
		Самостійна робота	100 год.
		Форма контролю: екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу: сформувати уявлення про економічні засади формування та функціонування підприємств в сучасних умовах та результативності господарювання.

Завдання курсу: засвоїти основні поняття та категорії курсу економіка підприємства; оволодіти навичками дослідження взаємовідносин підприємства з іншими суб'єктами господарської діяльності, державою та ринком; сформувати вміння ефективного використання ресурсного та виробничо-господарського потенціалу, засвоїти механізм розрахунків показників процесу діяльності підприємства; зорієнтувати здобувачів до вибору важливих напрямків розвитку підприємств в сучасних умовах.

Предмет: є економічний механізм функціонування підприємства, методи і способи раціонального подання та ефективного використання всіх елементів виробничого процесу.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає

застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Освітня компонента забезпечує набуття здобувачами ВО:

- **Загальних компетентностей:**

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- **Спеціальних (фахових) компетентностей:**

ФК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро - та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

ФК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмних результатів навчання:

РН01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

РН11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

РН14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

- *soft skills* здатність об'єктивно оцінювати механізм діяльності підприємства в сучасних умовах, уміння визначати та аналізувати показники забезпеченості та ефективності використання наявних ресурсів, результатів діяльності підприємства, відповідально та об'єктивно оцінювати ситуацію, вміння подання інформації.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування».

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти Економіка підприємства: «Теорія бухгалтерського обліку», «Фінанси домогосподарств», «Фінанси підприємств»

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємства та підприємницької діяльності, витрати на виробництво, результативність діяльності підприємства.

Тема 1. Основи підприємництва, види і організаційно-правові форми підприємств.

Підприємництво як особливий вид діяльності, стиль і тип господарської поведінки. Суб'єкти та об'єкти підприємництва. Індивідуальна і колективна форми підприємництва. Юридичні аспекти, що слугують законодавчою базою функціонування підприємства (організації) та об'єднання підприємств. Практичне

значення класифікації підприємств за організаційно-правовими характеристиками. Виокремлення підприємств за окремими ознаками. Види та головні напрями діяльності підприємств: вивчення ринку товарів (ситуаційно-методичний аналіз); інноваційна, виробнича, комерційна, сервісна, зовнішньоекономічна, економічна, соціальна.

[1,2,3,6,7,8,9,11]

Тема 2. Виробнича програма підприємства. Витрати на виробництво і реалізацію продукції.

Виробнича програма, її сутність. Основні завдання виробничої програми, її елементи. Основні показники виробничої програми: номенклатура, асортимент, товарна, валова, реалізована і чиста продукція. Методика визначення вартісних показників виробничої програми. Поняття оптимальної виробничої програми, її мета. Поняття виробнича потужність. Методика визначення виробничої потужності в залежності від типу виробництва. Витрати як процес формування і використання ресурсів. Різновиди витрат: операційні, інвестиційні та фінансові витрати. Класифікація витрат за об'єктами Поняття собівартості виготовленої продукції. Види собівартості. Методика складання кошторисів. Калькулювання і його роль в управлінні витратами. Собівартість окремих видів продукції за повними і неповними. Планування та аналіз собівартості виготовляємої продукції.

[1,2,3,4,12,14,16]

Тема 3. Фінансово – економічні результати діяльності підприємства.

Фінансова діяльність, основні джерела фінансування діяльності підприємств і обчислення їх вартості використання. Джерела формування доходу і прибутку підприємства. Система показників фінансово – економічної результативності діяльності підприємства. Методика визначення показників результативності підприємства: валовий дохід, чистий дохід, дохід за сферами діяльності, маржинальний дохід, валовий прибуток, оподатковуваний прибуток, чистий прибуток, реінвестований прибуток тощо. Методика обчислення рентабельності: продукції, продажу, виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу.

[1,2,3,4]

Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Тема 4. Персонал підприємства, мотивація і оплата праці.

Поняття трудові ресурси, кадри, персонал, трудовий потенціал. Поділ персоналу за професіями, спеціальністю та кваліфікацією. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних форм власності та сфер діяльності. Продуктивність праці як економічна категорія. Показники рівня продуктивності праці. Метод прогнозування рівня продуктивності персоналу. Кадрова політика підприємства. Основні завдання і різновиди кадрової політики. Джерела набору кадрів.

Класифікація методів мотивації. Фактори і види мотивації праці. Поняття оплати праці. Основна заробітна плата і додаткова оплата праці. Основні функції заробітної плати (відтворювальна, стимулююча, регулююча, соціальна) та їх реалізація. Тарифно-посадова система (тарифно-кваліфікаційні довідки;

кваліфікаційні довідники посад керівників, спеціалістів і службовців; тарифні сітки; схеми посадових окладів або єдина тарифна сітка). Форми заробітної плати та основні системи оплати праці.

[1,2,3,4,11,12,14,16]

Тема 5. Основний та оборотний капітал підприємства

Види і класифікація основного капіталу за функціональною ознакою, за характером обслуговування окремих видів діяльності, та участі у виробничому процесі за характером володіння. Джерела формування капіталу. Характеристика структури та стадій кругообігу основного капіталу. Визначення та особливості розрахунку первісної, залишкової, відновної, балансової, ліквідаційної та середньорічної вартості основного капіталу.

Форми простого та розширеного відтворення матеріальних необоротних активів. Сутність процесу амортизації. Особливості нарахування амортизації у відповідності із законодавством України. Характеристика та алгоритм розрахунку коефіцієнтів зносу, придатності, оновлення та вибуття, швидкості оновлення основного капіталу; фондодідачі, фондомісткості, фондоозброєності та рентабельності основного капіталу. Сутність оборотного капіталу. Класифікація оборотного капіталу. Чинники, що впливають на обсяг, структуру та ефективність використання оборотного капіталу. Етапи обороту оборотного капіталу. Нормування витрат і розрахунки необхідного обсягу оборотних активів підприємства. Методи розрахунку нормативів оборотних активів. Визначення нормативів оборотних активів за окремими елементами. Джерела фінансування оборотного капіталу. Показники ефективності використання оборотного капіталу. Джерела та шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

[1,2,3,4,10,11,13,16]

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Лк.	Пр.	СРС	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємства та підприємницької діяльності, витрати на виробництво, результативність діяльності підприємства.						
1	Лекція 1	Основи підприємництва, види і організаційно правові форми підприємств.	2			
	Самостійна робота	Робота на освітньому порталі			8	2
2	Практичне заняття 1	Основи підприємництва, види і організаційно правові форми підприємств.		2		7,5
	Самостійна робота	Робота на навчально-освітньому порталі			8	2
3	Лекція 2	Виробнича програма підприємства. Витрати на виробництво і реалізацію продукції	2			
	Самостійна робота	Робота на освітньому порталі			8	2

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Лк.	Пр.	СРС	
4	Практичне заняття 2	Виробнича програма підприємства. Витрати на виробництво і реалізацію продукції		2		7,5
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі			8	2
5	Лекція 3	Фінансово – економічні результати діяльності підприємства.	2			
	Самостійна робота	Робота на освітньому порталі			8	2
6-7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I			10	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I				10
Всього за змістовий модуль 1			6	4	50	35
Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства						
8	Практичне заняття 3	Фінансово – економічні результати діяльності підприємства.		2		5
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі			8	2
9	Лекція 4	Персонал підприємства, мотивація і оплата праці	2			
	Самостійна робота	Робота на освітньому порталі			8	2
10	Практичне заняття 4	Персонал підприємства, мотивація і оплата праці		2		5
	Самостійна робота	Виконання практичних завдань, робота на освітньому порталі			8	2
11	Лекція 5	Основний та оборотний капітал підприємства	2			
	Самостійна робота	Робота на освітньому порталі			8	2
12	Практичне заняття 5	Основний та оборотний капітал підприємства		2		5
	Самостійна робота	Виконання практичного завдання та робота на навчально-освітньому порталі			8	2
13-14	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II			10	
	ПМК II	Підсумковий контроль за модуль II				10
Всього за змістовий модуль 2			4	6	50	35
Разом ПМК1 та ПМК2			10	10	100	70
Екзамен						30
Разом						100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Підприємництво, як сучасна форма господарювання.
2. Принципи здійснення, форми і моделі підприємницької діяльності.
3. Типи підприємницької діяльності та їх особливості.
4. Основні форми комерційних підприємств.
5. Мале підприємництво в ринкових умовах.
6. Виробнича програма, її сутність та основні поняття.
7. Основні показники виробничої програми.
8. Виробнича потужність та її роль у виробничій програмі.
9. Характеристика витрат та їх класифікація. Поняття про собівартість виготовлюваної продукції.
10. Кошторис витрат і калькуляція собівартості продукції.
11. Планування і аналіз собівартості продукції.
12. Характеристика фінансової діяльності підприємства.
13. Сутність та різновиди доходу підприємства
14. Сутність, види, формування та розподіл прибутку підприємства
15. Система показників рентабельності діяльності підприємства
16. Методика розрахунку точки беззбитковості

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Поняття, класифікація і структура персоналу.
2. Визначення чисельності окремих категорій працівників.
3. Продуктивність праці.
4. Мотивація трудової діяльності працівників: види, фактори і методи.
5. Сутність, методи і принципи оплати праці:
6. Форми і системи оплати праці.
7. Сутність, класифікація і структура основного капіталу.
8. Види вартості основних фондів.
9. Спрацювання основних фондів та його види.
10. Амортизація основних фондів.
11. Система показників ефективності, відтворення і використання основних фондів.
12. Сутність і класифікація оборотного капіталу підприємства.
13. Класифікація оборотних засобів.
14. Визначення потреби в оборотному капіталі і джерела фінансування.
15. Ефективність використання оборотного капіталу.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі вивчення навчальної дисципліни: лекції з використанням мультимедійних презентацій, дискусії, співбесіда, практичні заняття, робота з навчально-методичною літературою, відео метод у сполучення з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (мультимедійні, дистанційні тощо), самостійна робота.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Економіка підприємства: Навчальний посібник. / О.І. Лисак, Л.О. Андреева, Л.О. Болтянська – Мелітополь: Люкс, 2020.-272с.
2. Болтянська Л.О. Економіка підприємства: курс лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа і оподаткування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування» – Мелітополь, 2020. – 163 с.
3. Практикум з економіки підприємства: електр. навч. посіб./ Л.О. Андреева, Л.О.Болтянська, О.І Лисак. // – 2018. – 244 с.
4. Економіка підприємства: Навч. посібник / уклад. Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. — Київ: НаУКМА, 2018. — 343 с.

Допоміжна

5. Конституція України: [Текст]: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січ. 2006 р.]. – К.: Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с. – ISBN 966-7630-14-5.
6. Господарський кодекс України [Текст]: офіц. текст: за станом на 20 січ. 2007 р. – Х.: Одиссей, 2007. – 240с. – ISBN 966-633-516-6.
7. Про акціонерні товариства [Текст]: Закон України від 17 вер. 2008 р. №514-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2008, N 50-51, ст. 384.
8. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991р., зі змін. і доп.// посібник з реформування сільського господарства та переробних підприємств. - [2-ге вид., доп.]. – К.: ІАЕ УААН, 2000. – С. 204-249
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців [Текст]: Закон України від 15 трав. 2003 р. №755-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003, N 31-32, ст. 263.
10. Про інноваційну діяльність: Закон України від 25.03.2005 № 2505/IV [Електронний ресурс].- Режим доступу www.rada.gov.ua.
11. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Текст]: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI // Голос України. – 2012 – 18 квітня, N 70.
12. Податковий комплекс України. – К.: Верес, 2011. – 336с.
13. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 25.03.2005 №2505/IV[Електронний ресурс]. – Режим доступу www.rada.gov.ua.
14. Про оплату праці: Закон України// Закони України. - К.: Ін-т законодавства, 1997. – Т.8.-С.210-218
15. Про стандартизацію : Закон України від травня 2011 р. // Закони України . – Т.10 – С.150-161.
16. 35 положень (стандартів бухгалтерського обліку): Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» в Україні». – К: КТН, 2012. – 344с.

1. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=2138>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Сайт кафедри економіки і бізнесу <http://www.tsatu.edu.ua/et/>
5. Internet.